

# Den lékáren 2022: Co vše předchází vydání léku pacientovi v lékárně? Jeho pouť mapuje tradiční Den lékáren

14.6.2022 - | Česká lékárnická komora

**Cílem letošního ročníku Dne lékáren je ukázat, co vše je třeba zajistit před vydáním léku pacientovi a jakou roli v jeho pouti od objednání až po výdej hrají lékárníci a jejich odborná práce.**

*„Běžný pacient nevidí většinu každodenní práce lékárníků a často ani netuší, jak velká je část lékárny, kterou nevidí, a co se v ní děje. Naší snahou je představit komplex činností lékárny, díky nimž je výdej léčiv v českých lékárnách bezpečný, stejně jako různorodou práci lékárníků,“* uvádí **prezident ČLnK Mgr. Aleš Krebs, Ph.D.**

Den lékáren, který tradičně pořádá Česká lékárnická komora, je akcí, která už přes dvacet let české veřejnosti přibližuje témata týkající se lékárenství. Každý rok je zaměřena na jiné téma, kterým přibližuje práci lékárníků a jejich nezastupitelnou roli v systému péče o zdraví pacientů. Lékárníci mají na starost objednávání léků, jejich správné skladování, kontrolují šarže a spotřebu, ale také zkoumají, zda pacienti nedostávají padělky léků, radí s dávkováním a kontraindikacemi, navíc i sami připravují individuální léky přímo v lékárně. Pouť léku také v lékárně často končí a lékárníci mají zodpovědnost i za správné nakládání s vrácenými léky a jejich odbornou likvidaci.

*„Role lékárníka zdaleka není jen o vydání léku. Veřejnost stále častěji využívá toho, že jde o široce vzdělaného odborníka s detailní znalostí struktury a účinků jednotlivých léků a jejich vzájemných kombinací. Proto jsou lékárníci nepostradatelnou součástí systému zdravotní péče. Jsou to právě oni, kdo jsou pro pacienty ze všech zdravotníků nejpřístupnější. Dokáží pacientovi poradit, navrhnout mu možnost samoléčby nebo doporučit návštěvu lékaře,“* vysvětluje **viceprezident ČLnK PharmDr. Martin Kopecký, Ph.D.**

Letošní den lékáren má za cíl i to, aby pacienti lépe poznali tu „svou“ lékárnu a pochopit, že procesy, které probíhají v lékárně před samotným výdejem, sice nevidí, ale jsou i pro ně důležité.

*„Je ideální, když lékárník svého pacienta zná, ví, jaké léky užívá. Díky tomu mu dokáže lépe poradit, jak léky, ale třeba i doplňky stravy užívat bezpečně a efektivně. Pomáhá monitorovat jeho zdravotní stav, což je důležité zejména u chronicky nemocných pacientů nebo seniorů,“* doplňuje **prezident ČLnK Mgr. Aleš Krebs, Ph.D.**

## Tisková informace

### Z rukou lékárníka, s radou odborníka. Ve Vaší lékárně

Pouť léku lékárnou zůstává často pacientům skryta. Ze všech činností vidí většinou pouze výdej léků lékárníkem. Součástí lékáren je mnoho provozních místností, v nichž jsou jednotlivé činnosti realizovány. Plocha lékáren je minimálně 80 m<sup>2</sup>. Lékárny, ve kterých se vyrábějí zvláště náročné lékové formy, jako chemoterapeutika nebo sterilní injekční přípravky, mají prostory ještě větší. Nejmenší jsou naopak odloučená oddělení výdeje léčivých přípravků (OOVL), která se vyskytují především v malých obcích. Ta jsou organizační součástí větších lékáren, které pro tato OOVL zajišťují mimo jiné přípravu individuálně připravovaných léčivých přípravků.

Ve všech těchto lékárnách však vždy pracuje lékárník, který jediný může vydávat léky na předpis.

## 1. Objednávání léků

Lékárníci udržují dostatečnou zásobu léků a pravidelně je objednávají. Vzhledem k tomu, že v ČR je registrováno asi 8000 léků, nemohou mít stále všechny ihned v lékárně. I ty nejmenší lékárny mají zásoby léků v rádech statisíců korun. Zásoby jednotlivých lékáren se liší i v rámci jednoho regionu – skladba léků v lékárně je dána zvyklostmi spádových předepisujících lékařů a potřebami pacientů lékárny. Proto je pro pacienta výhodné, aby měl svou lékárnu, kde budou na jeho požadavky připraveni a jeho léky pro něj budou mít v zásobě. Pokud léky v lékárně momentálně nejsou, lékárníci je zpravidla pacientovi objednají do dalšího závozu, který probíhá většinou dvakrát denně.

## 2. Příjem léků a surovin

Příjem léků a surovin na přípravu individuálních léků probíhá obvykle dvakrát denně. Kontroluje se jejich počet, výrobní šarže, expirace a celistvost obalu. Veškerá dodací dokumentace je vedena v listinné i elektronické podobě, což umožňuje další kroky i zpětnou kontrolu. Při příjmu jsou rozlišovány tyto kategorie:

- - Regulované léčivé (LP) přípravky – tím, že mají stanovenou maximální cenu i maximální společnou degresivní přírážku dodavatele a lékárny, která se snižuje s rostoucí cenou přípravku. Jedná se většinou o léky na předpis, například léky na vysoký krevní tlak nebo antibiotika.
- - Neregulované léčivé přípravky – tak jako regulované LP podléhají pravidlům vyplývajícím ze zákona o léčivech, jejich cena však není regulována. Jedná se často o volně dostupné léky jako například paracetamol nebo ibuprofen nebo nosní kapky. Mnoho léků z této kategorie je však vázáno na recept, přestože si je pacient plně hradí, například antikoncepce nebo léky na spaní.
- - Zdravotnické prostředky (ZP), například obvazy, sterilní krytí nebo pomůcky při inkontinenci – mají stanovenou maximální cenu i maximální společnou přírážku dodavatele a lékárny. Většina z nich je volně dostupná. Lékaři je však mohou předepisovat na poukaz – v takovém případě zdravotnický prostředek zcela nebo částečně hradí pojišťovna. Některé ZP (například nitroděložní tělíska) pojišťovny nehradí, přesto na ně musí být vystaven poukaz. Novinkou roku 2022 jsou ePoukazy, jejichž předepisování lékaři je však dobrovolné.

## 3. Příprava

Některé léky jsou v lékárně připravovány individuálně. Příprava probíhá v laboratoři za přísných hygienických podmínek a může trvat několik minut, ale i několik hodin. Laboratoř je povinnou součástí každé lékárny.

Nejčastěji se připravují masti a krémy, tobolky, čípky nebo vaginální globule. Pro přípravu očních kapek a mastí musí mít lékárna speciální vybavení, proto oční přípravky připravují jen některé lékárny.

Výhodou individuálně připravovaných léčivých přípravků (IPLP) je složení tzv. na míru pacientovi, bez obsahu konzervantů a jiných dráždivých ingrediencí. Veškeré suroviny pro přípravu musí splňovat ty nejvyšší kvalitativní požadavky.

Nevýhodou IPLP je jejich poměrně krátká použitelnost.

## 4. Skladování

Léky se skladují na několika místech v lékárně. Většinu léků lze skladovat při pokojové teplotě, maximálně však do 25 °C, Některé léky musí být uchovávány v chladu.

Proto jsou v technickém vybavení každé lékárny chladničky s provozními teplotami 2–8 °C a 8–15 °C. Teploty všech skladovacích prostor lékáren včetně chladniček jsou denně monitorovány. V lékárnách jsou LP chráněny také před světlem a nadměrnou vlhkostí.

Jak lékárník rychle najde právě Váš lék?

Systém řazení a skladování léčivých přípravků si určují samy lékárny, není stanoven žádným legislativním pravidlem. Ve většině lékáren jsou odděleně uchovávány léky na předpis a léky volně dostupné.

Léky volně dostupné jsou řazeny podle indikací (tedy k jakému účelu jsou užívány) – například LP na bolest, LP na nachlazení, LP na kašel, nosní kapky aj. Léky na předpis jsou uchovávány skryté zrakům pacientů a řazené abecedně. Zvláštní kategorií jsou léky s obsahem omamných a psychotropních látek, ty jsou uchovávány v trezorech.

## 5. Kontrola

Léky na předpis jsou opatřené dvojí ochranou zaručující jejich pravost. Oba prvky lékárny před samotným výdejem pacientovi kontrolují. Ověřují a vyřazují z celoevropské databáze jedinečný identifikátor v podobě 2D kódu, který má každá krabička LP unikátní. Tím je zaručeno, že by byl v prostoru Evropské unie případný padělek včas rozpoznán. Druhým ochranným prvkem je „pečeť“ – tedy zajištění celistvosti vnějšího obalu LP před neautorizovaným otevřením. Pečeť však zároveň znemožňuje lékárníkovi kontrolu léku uvnitř balení.

Lékárny ověřují pravost také u vakcín, lékaři nikoli.

Až do výdeje lékárny také kontrolují expiraci, tedy dobu použitelnosti léku.

## 6. Výdej

Nejdůležitějším krokem je výdej léků pacientovi, ten doprovází poskytnutí informací o správném užívání i ujištění, že pacient pokyny lékárníka chápe. Pro správnou léčbu je totiž důležitý nejen dobře zvolený lék, ale také jeho správné a bezpečné užívání. Lékárník je univerzitně vzdělaný specialista na léky (absolvent farmaceutické fakulty) – v tomto oboru jsou jeho znalosti mnohem širší než znalosti lékaře. Dokáže posoudit nežádoucí účinky i interakce předepsaných léků vzájemně či v kombinaci s léky, které si pacient pořizuje k samoléčbě, i s doplňky stravy. Proto se konzultace s ním jednoznačně vyplatí. Moderním, nikoli však jediným pomocníkem je mu lékový záznam pacienta. Pokud lékárník do lékového záznamu nahlédne, vidí, které léky pacient užívá, tedy i léky, které si vyzvedl v jiné lékárně, a má tak větší šanci poznat např. duplicity v užívání léků nebo nevhodné kombinace léků.

*Česká lékárnická komora je samosprávná nepolitická stavovská organizace sdružující lékárníky. Byla zřízena zákonem ČNR č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře. Její ustavující sjezd se uskutečnil 28. - 29. září 1991.*

*Česká lékárnická komora dbá, aby její členové vykonávali své povolání odborně, v souladu s jeho etikou a způsobem stanoveným zákony a řády komory. Zaručuje odbornost svých členů a potvrzuje splnění podmínek k výkonu lékárnického povolání. Posuzuje a hájí práva a profesní zájmy svých členů, stejně tak chrání jejich profesní čest.*

<https://lekarnici.cz/Media/Tiskove-zpravy/Den-lekaren-2022-Co-vse-predchazi-vydani-leku-pac.aspx>